

Literatura k přednášce Nominalizace / vademecum

Základní literatura

NESČ hesla:

Nominalizace (Karlík)

Verbální substantivum (NKm) (Dvořák)

Dějové substantivum (NKo) (Dvořák)

Obzor rozšiřující literatura

CHOMSKY, NOAM. 1970: Remarks on Nominalization. In Jacobs, R. A. & P. S. Rosenbaum (eds.), *Readings in English Transformational Grammar*. Waltham, MA: John Wiley & Sons, s. 184–221.

GRIMSHAW, JANE. *Argument structure*. The MIT Press, 1990.

ALEXIADOU, ARTEMIS. 2017. *Nominalization Structures across Languages*. (https://www.angl.hu-berlin.de/departement/staff-faculty/professors/alexiadou/files/qml_17-5.pdf)

Hlavní typy nominalizací (podle tradiční mluvnice)

- (1) (a) sbírání, tlesknutí
(b) sběr, jekot, stavba, procházka ...
- (2) (a) zaměstnavatel, lupič, soudce, letec ...
(b) zaměstnanec, trestanec
- (3) (a) sběrna, popraviště, hlasatelna ...
(b) vrtačka, rozpouštědlo, krmivo ...

(1)	Petrovo sbírání borůvek	„Petr sbírá borůvky“
	Petrův sběr borůvek	„Petr sbírá borůvky“
(2)	zaměstnavatel Petra	„agenskdo zaměstnává Petra“
	zaměstnanec Petra	„patientskdo je zaměstnáván Petrem“
(3)	pracoviště lékařů	„místokde pracují lékaři“
	rozpouštědlo pryskyřic	„instrumentčím se rozpouštějí pryskyřice“
(4)	a. ošetřovatel babičky _{*ext / int / pos}	b. ošetřování babičky _{ext / int / *pos}
	a. Petrův _{*ext / int / pos} ošetřovatel	b. Petrovo _{ext / int / *pos} ošetřování
	a. *Petrův ošetřovatel babičky	b. Petrovo _{ext / *int / *pos} ošetřování babičky _{*ext / int / *pos}
	a. *ošetřovatel babičky Petrem	b. ošetřování babičky _{*ext / int / *pos} Petrem _{ext / *int / *pos}

Klasická klasifikace nominalizací typu (1) (kvůli terminologii)

- (5a) The examination of the patients took a long time (complex event nominal, CEN)
 (5b) The examination took a long time (evens nominal, EN)
 (5c) The examination was on the table (result nominal, RN)

Skalárnost nominalizací

- (I) [DP [funkční vP [vP [kořenP [kořen]]]]]
 (II) [DP [funkční nP [funkční vP [vP [kořen P[kořen]]]]]]
 (III) *[DP [funkční vP [funkční nP [vP [kořen P [kořen]]]]]
 (IV) [DP [funkční nP [nP [kořen P [kořen]]]]]

Diagnostika velikosti verbální a nominální struktury zanořené v D-kontextu

1. auxiliáry
2. adverbiální modifikátory
3. objekt v akuzativu
4. aspekt
5. argumentová struktura (agentově orientované modifikátory; posesor interpretovatelný jako agens nebo patiens, obligatorní argumenty)
6. objekt nikoli v akuzativu
7. adjektivní modifikátory
8. plurál k dispozici
9. determinátory

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9

[verbal] ←→ [nominal]

Verbální nominalizace (tj. typ (I)): angl. *verbal gerunds*

- (6) a. [John's criticizing / having criticized the play] annoyed us
b. [John's deliberately /* deliberate destroying the book] annoyed us
c. [Mary's having eaten / *willing eat the last piece of cake] annoyed us
d. [John's deliberately *destroyings the book] annoyed us
e. [*That / *The destroying the book] annoyed us

Verbo-nominální nominalizace (tj. typ (II)): ital. *infinito sostantivato*

- (7) [Il suo continuo eseguire la canzone impeccabilmente] mi piaceva
[Det Poss kontinuální.ADJ hrát.INF píseň.ACC bezvadně.ADV] se mi líbilo

angl. *nominal gerunds*

- (8) a. [John's *deliberately / deliberate destroying / destruction of the book] annoyed us
b. [John's *having destroying / destruction of the book] annoyed us
c. [John's destroyings / destructions of the book] annoyed us
d. [That / The destroying / destruction of the book] annoyed us

Zero derived nominals (tj. typ (IV)):

- (9) a. *[John's break the vase / of the vase] annoyed us
x
b. [John's breaking the vase / of the vase] annoyed us

České nominalizace

lovení, jásání (**verbální substantivum**)

lov, jásot (**dějové substantivum**)

kmenové nominalizace (NKm)

- (10) (a) [[[[[√lov]_{v-e}]_{?-n}]_{N-í}]_{-flexe}
(b) [[[[[√jás]_{v-á}]_{?-n}]_{N-í}]_{-flexe}

kořenové nominalizace (NKo)

- (11) (a) $[[[\sqrt{\text{lov}}]_{\text{N-}\emptyset}]_{\text{-flexe}}$
(b) $[[[\sqrt{\text{jás}}]_{\text{N-ot}}]_{\text{-flexe}}$

Rozdíly mezi vnitřní strukturou NKm a NKo

(i) Tvoření NKm

- (a) $[[[\sqrt{\text{pi}}]_{\text{Th-}\emptyset}]_{\text{-l}}]$ $[[[\sqrt{\text{pi}}]_{\text{Th-}\emptyset}]_{\text{-t}}]_{\text{(-í-flexe)}}$ $[[[\sqrt{\text{pi}}]_{\text{Th-}\emptyset}]_{\text{-t}}]_{\text{(-}\emptyset\text{/}-\acute{y})}$
(b) $[[[\sqrt{\text{tisk}}]_{\text{Th-nu}}]_{\text{-l}}]$ $[[[\sqrt{\text{tisk}}]_{\text{Th-nu}}]_{\text{-t}}]_{\text{(-í-flexe)}}$ $[[[\sqrt{\text{tisk}}]_{\text{Th-nu}}]_{\text{-t}}]_{\text{(-}\emptyset\text{/}-\acute{y})}$
(c) (1) $[[[\sqrt{\text{pr}}]_{\text{Th-a}}]_{\text{-l}}]$ $[[[\sqrt{\text{pr}}]_{\text{Th-a}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-í-flexe)}}$ $[[[\sqrt{\text{pr}}]_{\text{Th-a}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-}\acute{y})}$
 $[[[\sqrt{\text{pr}}]_{\text{Th-á}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-}\emptyset\text{)}}$
(2) $[[[\sqrt{\text{trp}}]_{\text{Th-ě}}]_{\text{-l}}]$ $[[[\sqrt{\text{trp}}]_{\text{Th-ě}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-í-flexe)}}$ $[[[\sqrt{\text{trp}}]_{\text{Th-ě}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-}\emptyset\text{/}-\acute{y})}$
(3) $[[[\sqrt{\text{nos}}]_{\text{Th-i}}]_{\text{-l}}]$ $[[[\sqrt{\text{noš}}]_{\text{Th-e}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-í-flexe)}}$ $[[[\sqrt{\text{noš}}]_{\text{Th-e}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-}\emptyset\text{/}-\acute{y})}$
(4) $[[[\sqrt{\text{kup}}]_{\text{Th-ova}}]_{\text{-l}}]$ $[[[\sqrt{\text{kup}}]_{\text{Th-ová}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-í-flexe)}}$ $[[[\sqrt{\text{kup}}]_{\text{Th-ová}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-}\emptyset\text{)}}$
 $[[[\sqrt{\text{kup}}]_{\text{Th-ova}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-}\acute{y})}$
(d) $[[[\sqrt{\text{krad}}]_{\text{Th-}\emptyset}]_{\text{-l}}]$ $[[[\sqrt{\text{krad}}]_{\text{Th-e}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-í-flexe)}}$ $[[[\sqrt{\text{krad}}]_{\text{Th-e}}]_{\text{-n}}]_{\text{(-}\emptyset\text{/}-\acute{y})}$

(ii) Produktivita

(iii) Iterativita

(iv) Prefixace

- (a) ú-plat-ek- $\emptyset$ vý-hr- $\emptyset$ -a   ná-stav-b-a   zá-klop-k-a
(b) u-plác-e-n-í- $\emptyset$ vy-hr-á-n-í- $\emptyset$ na-stav-e-n-í- $\emptyset$ za-klop-e-n-í- $\emptyset$
(c) u-plác-í-m   vy-hr-a-(j)i   na-stav-í-m   za-klop-í-m

(v) Vid

- (12) (a) začal se stavěním / *přistavěním / přistavováním domu
(b) začal se stavbou / přistavbou domu

(vi) Supralexikální vid

- (13) na-běhání kilometrů, krátké po-spaní

*na-běh kilometrů, krátký *po-spánek

(vii) **Negace**

(viii) **Reflexivita**

- (14) (a) Evino malování se (× *Eva maluje se) / *Evino se malování (× Eva se maluje)
(b) *Evina malba se / *Evina se malba
- (15) Evino hraní si na dámu × *Evina hra si na dámu

Rozdíly v syntaktické struktuře DP

(ix) **Realizace argumentů a adjunktů**

- (16) (a) jásání Petra / Petrovo jásání (b) jásot Petra / Petrův jásot
(a) Pavlovo kritizování Petra (b) Pavlova kritika Petra
- (17) (a) obdivování_{Pat}Petra / *k Petrovi (b) obdiv_{*Pat}Petra / k Petrovi
- (18) (a) Petrovo naříkání / naříkání Petra // *To naříkání je Petrovo / Petra
(b) Petrův náрек / náрек Petra // *Ten náрек je Petrův / Petra
(c) Petrův oblek / oblek Petra // Ten oblek je Petrův / Petra

(x) **Obligátnost realizace argumentů**

- (19) Po objevení neznámých krajin / Po *objevení došlo ke změnám v mapách světa
Po objevu neznámých krajin / Po objevu došlo ke změnám v mapách světa

(xi) **Voice/Rod**

- (20) Petrovo chválení Pavla Petr chválí Pavla
Pavlovo chválení Petrem Pavel je chválen Petrem
Pavlovo chválení

Rozdíly v sémantické interpretaci:

(i) **CEN jsou singularia tantum, RN mohou mít plurál:**

- (21) *Dvě balení_{CEN} těch léků ho unavila × Dvě balení_{RN} těch léků byla v ledničce

(ii) **CEN dovolují interpretaci subjektu a objektu jako argumentů, RN to nedovolují:**

(22) Petrovo_{ext / int} balení_{CEN} trvalo hodinu × Petrovo_{Poss} balení_{RN} bylo vodotěsné

(23) Oblečení_{CEN} Marie_{int} se protáhlo × Oblečení_{RN} Marie_{Poss} se sušilo na dvoře

..

(iii) CEN kompozicionálně vyjadřují hodnoty rysu [aspekt] (psaní – napsání, opsání – opisování) a hodnoty rysu [iter] (psaní – psávání). RN mají jen jednu aspektovou formu (ideosynkrasie, zda perfektiva, nebo imperfektiva), nikoli taky kompozicionální aspektový význam:

(24) Balení / zabalení_{CEN} toho léku trvalo chvilku × Balení / *zabalení_{RN} toho léku bylo poškozeno

(iv) Dokonavé CEN mohou mít obligátní komplement, RN nikoli:

(25) *Oblečení_{CEN} mě bavilo × Oblečení_{CEN} té panenky mě bavilo

(26) Oblečení_{RN} viselo ve skříni // Oblečení_{RN} té panenky viselo ve skříni

(v) CEN je možné modifikovat adjektivy signalizujícími přítomnost externího argumentu, RN nikoli:

(27) Rychlé/úmyslné balení_{CEN} těch léků ho překvapilo × *Rychlé/*úmyslné balení_{RN} těch léků je vzduchotěsné

(vi) CEN dovolují vyjádřit externí argument instrumentálním adjunktem, RN nikoli:

(28) Tetování_{CEN} specialistou je bezpečné × Má na ruce tetování_{RN} *specialistou